

Småkravsprosess

Tvistemål er betegnelsen på en rettslig, sivil tvist mellom private parter, og som behandles av en domstol. Med private parter menes både fysiske personer og såkalte juridiske personer, slik som bedrifter, organisasjoner, kommunen eller staten.

Sivile tvister omfatter typisk saker som omhandler erstatning, kontrakter, familie, arv, skifte og lignende.

Fra 1. januar 2008 er tvistemål regulert av den nye tvisteloven.

Alternativ tvisteløsning

Fra første januar 2008 skal alle sivile tvister behandles etter ny tvistelov. Loven har blant annet som formål å bedre folks tilgang til rettslig konfliktløsning både utenfor og innenfor domstolene, og legger i stor grad opp til mekling av saker. Dommerne gis en mer sentral rolle enn før når det gjelder mekling og saksstyring. Loven slår fast at saksbehandlingen og kostnadene skal stå i et rimelig forhold til sakens betydning, og at ulikhet i ressurser hos partene ikke skal være avgjørende for sakens utfall.

Etter den nye loven er det tre måter å behandle sivile tvister på i domstolene:

- Krav med tvistebeløp opptil 125 000 kroner (2G) følger reglene om småkravsprosess. Dette betyr at rettsbehandlingen forenkles, og at prosessen blir billigere og mer effektiv.
- I tilfeller der flere har like krav mot samme motpart kan saken føres som et gruppesøksmål. Dette innebærer blant annet at man spleiser på utgiftene og utnevner en grupperepresentant.
- De fleste andre krav behandles som før etter reglene om alminnelig rettsbehandling, såkalt allmennprosess.

Småkravsprosess

Småkravsprosessen er den ordinære behandlingsmåten for små krav i tingretten. Denne nyvinningen i tvisteloven gjør det lettere og billigere å få avgjort mindre tvister i rettsystemet.

Tanken bak småkravsprosessen er at det i større grad skal bli sammenheng mellom tvistens betydning og ressursene som brukes for å løse den.

For at tvisten skal kunne behandles ved småkravsprosess, må tvistesummen ha en lavere verdi enn 125 000 kroner. Dersom tvistesummen er mer 125 000 kroner må partene være enige om at saken skal behandles etter småkravsprosess, samtidig som retten beslutter dette.

Det er også mulig å behandle saker som ikke er knyttet opp mot penger som småkrav. Dette forutsetter at partene ikke motsetter seg slik behandling, og at retten mener at dette er hensiktsmessig.

Eksempel på en slik tvist kan være saker med påstand om fastsettelse av rettsforhold, for eksempel om du har rett til å felle furua på naboens eiendom.

Unntak

Selv om vilkårene ovenfor for småkrav er oppfylt, er det enkelte saker som ikke kan behandles etter denne prosessen. Det gjelder for eksempel ved gruppesøksmål, saker hvor partene har begrenset rådighet over rettsforholdet, slik som ved barnefordelingssaker, eller der saken skal behandles etter spesialprosess angitt i en annen lov, for eksempel de særlige rettergangsregler i skifteloven, tvangsfullbyrdelsesloven, skjønnsloven og jordskifteloven.

I tillegg behandles ikke saker ved småkravprosess dersom saken har vesentlig betydning utover den konkrete tvisten, det vil si ved prinsipielle spørsmål som legger føring for behandling av lignende saker i fremtiden. Også hensynet til forsvarlig behandling kan tilsa at en sak som ellers oppfyller vilkårene for småkravprosess, må behandles etter de alminnelige prosessreglene.

Før stevning

Den nye tvisteloven legger opp til at saker skal forsøkes løst ved minnelighet før man går til rettslige skritt. Partene er forpliktet til å undersøke om det er mulig å løse tvisten før saken fremmes for domstolene. Dette gjelder også for saker som kan føres ved småkravprosess.

Dette kan for eksempel gjøres gjennom mekling for forliksrådet, ved utenrettslig mekling eller ved at tvisten bringes inn for en utenrettslig tvisteløsningsnemnd, slik som for eksempel Boligtvistnemnda, Bankklagenemnda, Forsikringsklagenemnda eller Parkeringsklagenemnda.

Saksbehandlingen

Reglene om saksbehandling ved småkravprosess er utformet på bakgrunn av at det skal være proporsjonalitet mellom tvistens størrelse og ressursene man bruker på å løse den. Reglene for denne type rettsbehandling er derfor forenklet sammenlignet med alminnelig rettsbehandling. Det er for eksempel mulig å føre saken selv,. Samtidig bør man tenke seg om før man velger å føre saker som kan være kompliserte faktisk eller juridisk, selv om dommeren gjennom den nye loven er pålagt å veilede partene,

Sluttbehandlingen i småkravprosessen skal i utgangspunktet være muntlig. Den muntlig behandling er sentralt i prosessordningen for småkravssaker, men det er likevel en åpning i loven for at partene med rettenes samtykke har avtalt skriftlig behandling.

Rettsmøtet vare i all hovedsak aldri lenger enn en dag, så fremt det ikke foreligger sterke grunner for det. Saken skal være avsluttet med dom innen tre måneder etter at

stevning ble inngitt, så fremt saken ikke er avsluttet på annen måte, som ved for eksempel ved forlik.

Dom

Dersom dommeren finner grunnlag for det, og saken er til muntlig behandling, avsies dommen ved rettsmøtets avslutning. Ellers skal dom avsies innen en uke etter at saken har vært behandlet i retten.

En sak skal normalt være avsluttet med dom innen tre måneder etter at stevning ble inngitt.

Sakskostnader

Ved alminnelig rettsbehandling kan salæret til advokaten i seg selv utgjøre så store beløp, at rettslig tvisteløsning allerede av den grunn er lite aktuelt. Reglene om proporsjonalitet har derfor innvirkninger også på advokatenes salær. Den forenklete prosessen vil medføre mindre omfattende arbeid for advokaten, noe som igjen gjenspeiles i salæret.

Etter reglene om småkravprosess er sakskostnadene for rettshjelp begrenset til 20 prosent av tvistesummen, med en nedre grense på 2 500, kroner og en øvre grense på kr 25 000 kroner.

Ankemuligheter

Der er samme mulighet til å anke en sak som er ført etter småkravprosess, som ved saker som er ført som allmennprosessen. Men det er ikke mulig å føre en sak for lagmannsretten som småkrav. Det betyr at ankesaken blir da behandlet som en ordinær sak etter allmennprosess, med de følger det får for blant annet omfang og utgifter.